

พัฒนาการและสภาพปัจจุบันของภาพประกอบหนังสือเด็กใน สปป.ลาว
The Development and Current Features of Illustration
Creativity of Childent Book in Laos.

พานุพงศ์ ธนะโคตร¹ นียม วงศ์พงษ์คำ² ขาม จาตุรงค์กุล³
Panuphong Tanakhote¹ Niyom Wongpongkham² Kham
Chaturongakul³

Received: November 7, 2020

Revised: June 11, 2021

Accepted: June 15, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องพัฒนาการและสภาพปัจจุบันของภาพประกอบหนังสือเด็กใน สปป.ลาว มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพัฒนาการและสภาพปัจจุบันของภาพประกอบหนังสือเด็กใน สปป.ลาว งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีขอบเขตพื้นที่วิจัยคือ นครหลวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว โดยกลุ่มเป้าหมายคือ ผู้ประกอบการหนังสือเด็กใน สปป.ลาว 5 กลุ่ม ที่ผลิตหนังสือในระยะเวลาช่วงปี พ.ศ. 2551 จนถึง ปี พ.ศ. 2561 วิธีการเก็บข้อมูลการวิจัยคือ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสำรวจภาคสนาม การสังเกตและสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการและสภาพปัจจุบันของภาพประกอบหนังสือเด็กใน สปป.ลาว ด้านประเภทของภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กพบว่า ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก ประเภท ภาพวาดลายเส้น นิยมสร้างสรรค์ช่วงเวลาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2475 จน ปี พ.ศ. 2533 ส่วน ภาพประกอบประเภทภาพวาดระบายสี เริ่มต้นมีใน สปป. ลาว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 เป็นต้นมา ปี พ.ศ.

¹สาขาศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (08143969xx@gmail.com)

²คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (wniyom@kku.ac.th)

³คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ckham@kku.ac.th)

2550 เริ่มมีการสร้างสรรค์ภาพประกอบจากคอมพิวเตอร์ ด้านประเภทของหนังสือภาพประกอบ พบว่า หนังสือภาพประกอบสำหรับเด็ก วัย 7 – 9 ปี ในสปป. ลาว นิยมสร้างหนังสือนิทานภาพ ลักษณะของภาพประกอบหนังสือ นิยมสร้างสรรค์ใน 3 รูปแบบ คือ เหมือนจริง , เลียนแบบของจริง และ เหนือจริง ด้านหน้าปกหนังสือภาพประกอบสำหรับเด็กนิยมสร้างสรรค์แบบ ปกเดี่ยว และ ออกแบบรูปภาพหน้าปกขึ้นมาใหม่ โดยการถ่ายภาพตัวละครเอก การจัดวางภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก นิยมจัดวางภาพประกอบเป็นสองรูปแบบคือ แบบเต็มหน้าเดียว และหน้าคู่ พัฒนาการองค์กรผู้ประกอบการภาพประกอบหนังสือเด็ก ใน สปป.ลาว ทั้ง 5 ก่อตั้งในช่วง ปี พ.ศ. 2547 ถึง ปี พ.ศ. 2552 อยู่ในช่วง การประกาศนโยบายทางการศึกษาของ สปป. ลาว ระหว่างปี พ.ศ. 2549 - พ.ศ. 2558 ผู้ประกอบการที่เป็นองค์กรเอกชนไม่แสวงผลกำไร จะผลิตภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กเพื่อนำไปใช้ในห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา ใน สปป. ลาว ส่วนสำนักพิมพ์ เพื่อการพาณิชย์ ก่อตั้งเพื่อผลิตหนังสือภาพประกอบสำหรับเด็ก เพื่อขายให้ผู้ประกอบการที่เป็นองค์กรเอกชนไม่แสวงผลกำไร และส่วนที่เหลือจะนำไปวางขายตามร้านใน แขวงเวียงจันทน์ สภาพปัจจุบันของภาพประกอบหนังสือเด็กใน สปป.ลาว ด้านเนื้อหา พบว่า เป็นหนังสือนิทานภาพประกอบเรื่อง ผสมผสานกับวิธีการเล่าเรื่องแบบ หนังสือสำหรับเด็กหัดอ่าน โดยจะต้องได้รับการตรวจสอบเนื้อหาจาก กระทรวงแถลงข่าว ของ สปป. ลาว ก่อน ด้านรูปทรง พบว่า นิยมสร้างภาพประกอบประเภท ภาพประกอบบรรยายสี สำนักพิมพ์เอกชน เพื่อการพาณิชย์ จะเน้นเนื้อหาของหนังสือภาพประกอบ และใช้การจัดจ้านักวาดภาพประกอบอิสระมือสมัครเล่น รวมถึงซื้อลิขสิทธิ์หนังสือภาพประกอบสำหรับเด็กมาตีพิมพ์และจัดจำหน่ายใน สปป. ลาว

คำสำคัญ: พัฒนาการ, สภาพปัจจุบัน, ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก, สปป.ลาว

Abstract

The research “Factors Affecting Illustration Creativity of Children Books in Laos aims to 1) study the development and the situation of illustrations of children book in Laos, 2) study the factors affecting illustration creativity of children books in Laos. This research is a qualitative study with an area of the study is Vientiane, Laos. The target groups of this study are 5 publishers in Laos. The target books are the books for 7 to 9 years old children which were published in Laos People’s Democratic Republic from 2008 to 2018. The methods used consisted of data collection from papers and documents, field survey, observations and interviews. The results were divided into two topics as follows:

In term of the development and the situation of illustration of children book in Laos, focusing on types of illustration in children book, Drawing illustration was popular in 1932 to 1990, Painting illustration was found in Laos since 1991 and Computer graphic illustration was found in 2007. Focusing on types of books, it was found that the popular children books for 7 to 9 years old children in Laos were picture story books. In 1986 to 2006, Lao local tales are the popular content for story picture book. In 2007, most of the contents of the books were created by Lao story tellers. Focusing on the form of illustration, 3 forms of illustration were used: Realistic form, Analogical form and Surrealistic form. Focusing on the cover of the books, most of them used a single page which was created focusing on the image of the main characters of the story. Focusing on the

arrangement of illustration, single-page illustration and double-page spread were found since 1986. Focusing on the development of publishers, they were non-profit organizations and private publishers. All of them were established in 2004 to 2009 which was the time that the 4th Education reform policy (2006 to 2015) was announced. Non-profit organizations published the illustrations books for library of primary schools in Laos. Private publishers published books to sell to Non-profit organizations and some of books were sold in convenience stores and morning markets in Vientiane. In term of the situation of illustration of children book, focusing on the content of the book, it was found that the Picture Storybooks were combined with Easy to read books. All the contents were proved by Ministry of Press, Culture and Tourism. Focusing on the form of illustration, the popular form of illustrations was a painting illustration. Non-profit organization had plans of creating illustration for children books in terms of form, color, page layout and content. Private publishers focus on content of the books. They employed freelance artists including Thai artists to illustrate their books. They bought copyright to publish and sell Thai children books in Laos.

Keywords: Factors, Current condition, Illustration of Children Books, Laos

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองของลาวในแต่ละครั้ง ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางสังคมวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของประชาชนปัจจุบัน สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของโลกที่เปลี่ยนไป จนกระทั่งรัฐบาลลาวมีเป้าหมายที่จะขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ ในปี พ.ศ. 2529 รัฐบาลลาวได้ประกาศนโยบายจินตนาการใหม่(ฮันยัชนก นาควิโรจน์, 2559) เป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจทำการค้าแบบเสรี ตามนโยบาย จินตนาการใหม่ ทำให้รัฐบาลลาวได้ ผ่อนปรนข้อบังคับและกฎหมายต่าง ๆ เกี่ยวกับสื่อมากขึ้น แต่ยังพบว่าสื่อสิ่งพิมพ์ใน สปป. ลาวยังมีการควบคุมอย่างใกล้ชิดทำให้จำนวนหนังสือในประเทศลาวมีจำนวนไม่มากนัก จากบทสัมภาษณ์ของ ฮู่อะลุน (อั้งใน พินดา สงวนเสรีวานิช, 2552) นักเขียนซีไรต์ลาว ปี 2551 พบว่ารัฐบาลลาวมีกฎหมายเกี่ยวกับการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ โดยนิตยสารในประเทศลาวทั้งหมดนั้นเป็นของรัฐบาล นอกจากหนังสือที่ลาวตีพิมพ์เองแล้ว รัฐบาลลาวมีการส่งเสริมการซื้อหนังสือเข้าห้องสมุดซึ่งเป็นการเพิ่มช่องทางให้กับเด็กใน สปป. ลาวได้เรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมต่าง ๆ ผ่านการอ่านหนังสือซึ่งถือว่าเป็นสื่อหลักในการเรียนรู้ของเด็กโดยมีองค์กรต่างประเทศที่ตั้งอยู่ในลาวพิมพ์หนังสือสำหรับเด็กออกมาด้วย โดยหนังสือสำหรับเด็กปัจจุบันขายดีกว่าหนังสือทั่วไป เพราะเยาวชนลาวกำลังตื่นตัว และตัวเลขการอ่านหนังสือของเด็กลาวเพิ่มขึ้น โดยหนังสือที่เป็นที่นิยมในเด็ก คือ นิทานและ เรื่องสั้นประกอบภาพ (ชวรงค์ ลิ้มปัทมปาณี, 2555) ในปัจจุบันที่พื้นที่การให้บริการอินเทอร์เน็ตยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ในลาว ดังนั้นถือได้ว่า หนังสือภาพประกอบสำหรับเด็กในลาวนั้นมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก ใน สปป. ลาวเป็นอย่างดี

หนังสือภาพประกอบนั้น ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลายคำนิยาม Chi-Fen Emily Chen ที่กล่าวว่าหนังสือภาพ คือ หนังสือที่มีภาพประกอบมากมาย นอกจากนั้น คำและภาพประกอบสนับสนุนความหมายของเนื้อเรื่อง รวมถึงภาพประกอบในหนังสือภาพเป็นสิ่งที่แยกออกจากเนื้อเรื่องไม่ได้ อีกทั้ง

เป็นการเปิดช่องทางไปสู่โครงเรื่องที่แท้จริงหรือให้ข้อมูลความคิดรวบยอดได้เท่า ๆ กับบุคลิกลักษณะตัวละคร ฉากและอารมณ์ รวมทั้ง อรรถรสของเรื่อง (Chi-Fen Emily Chen, Children's Literature) เกริก ยุ้นพันธ์ได้กล่าวถึงลักษณะภาพประกอบหนังสือเด็กที่ดีไว้ว่า “ภาพประกอบ คืองานทัศนศิลป์ที่ใช้สื่อสารแทนเนื้อหาของหนังสือแต่ละเล่ม โดยแสดงส่วนของเนื้อหาตัวอักษรให้ออกมาเป็นรูปภาพ ไม่ว่าจะด้วยเทคนิคหรือวิธีการใด ภาพประกอบจะสื่อสารได้อย่างรวบยอด และสามารถชักนำความคิด ความเชื่อ และทัศนคติของผู้อ่าน ทั้งยังสามารถปลูกฝังรสนิยมและสุนทรียะทางทัศนศิลป์ต่อเด็กได้อีกด้วย (เกริก ยุ้นพันธ์, 2541) จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า หนังสือภาพประกอบมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กใน สปป.ลาว เป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้เอง ผู้วิจัยจึงอยากจะศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดการสร้างสรรค์ภาพประกอบหนังสือใน สปป.ลาว ซึ่งหนังสือภาพประกอบ มีส่วนในการชักนำผู้อ่าน โดยผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เห็นถึงความเป็นมา สภาพในอดีต และรูปแบบของภาพประกอบหนังสือของ สปป.ลาวในยุคต่าง ๆ จนมาถึงยุคเศรษฐกิจแบบจินตนาการใหม่ ซึ่งเป็นยุคแห่งการเปิดรับวัฒนธรรมต่างชาติเข้าสู่ สปป.ลาว ซึ่งเข้ามาพร้อมกับการเปิดประเทศสำหรับการลงทุน อันเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทั้งเศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรมของ สปป.ลาว ปัจจุบัน สปป.ลาว จึงเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และหนังสือภาพประกอบได้ทำหน้าที่เป็นตัวแทน สะท้อนภาพความหลากหลายเหล่านั้น

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาพัฒนาการและสภาพปัจจุบันของภาพประกอบหนังสือเด็กใน สปป.ลาว

วิธีการศึกษา

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ 1) กลุ่มผู้รู้ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จาก 5 องค์กร 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติ เกี่ยวกับภาพประกอบหนังสือทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจำนวน 10 คน 3) กลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้อ่านหนังสือภาพประกอบ กลุ่มผู้สัมพันธ์หนังสือภาพประกอบทั้งผู้ผลิต และผู้ซื้อจำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 25 คน ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการศึกษาวิจัย 1 ปี 9 เดือน โดยใช้เครื่องมือ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) แบบสำรวจ 2) แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non- Participant Observation) 3) แบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง และ 4) การสนทนากลุ่มเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ที่มีการบันทึกเอาไว้ โดยทำการค้นคว้าเอกสารจากหน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา หนังสือตำราวิทยานิพนธ์ อินเทอร์เน็ต ประชาชนและบุคคลต่าง ๆ และนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์กับข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งทุติยภูมิ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าไว้ จากนั้นจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการอธิบายเชิงพรรณนาประกอบกับภาพภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กในสปป.ลาว รวมทั้งสร้างเป็นตาราง เพื่อแสดงผลสรุปที่เป็นองค์ความรู้

ผลการศึกษา

พัฒนาการของภาพประกอบหนังสือเด็กใน สปป. ลาว ผู้วิจัยแบ่งการศึกษาออกเป็น 5 ด้านคือ 1) ประเภทของภาพประกอบพบว่า ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก ประเภทลายเส้น นิยมสร้างสรรค์ช่วงเวลา ปี พ.ศ. 2475 ถึง ปี พ.ศ. 2533 ด้วยเทคนิคหมึกดำบนกระดาษ ภาพประกอบประเภทภาพระบายสี แพร่หลาย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 นิยมสร้างด้วยเทคนิค สีน้ำบนกระดาษ และ ปี พ.ศ. 2550 จึงเริ่มมีการสร้างสรรค์ภาพประกอบจากคอมพิวเตอร์ และแพร่หลายในช่วงปี พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา และพบภาพประกอบแบบปะติด เพียง 4 เล่ม ในปี พ.ศ. 2538, พ.ศ. 2549, พ.ศ. 2550 และปี พ.ศ. 2555 2) ประเภทของหนังสือ

ภาพประกอบ พบว่า หนังสือภาพประกอบสำหรับเด็ก วัย 7 – 9 ปี ในสปป. ลาว นิยมสร้างหนังสือนิทานภาพประกอบเรื่อง ที่นำมาจากนิทานพื้นเมืองใน สปป. ลาว และตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา จึงนิยมการสร้างสรรคเนื้อเรื่องขึ้นมา ใหม่ เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีให้กับเด็ก นอกจากนี้ยังพบหนังสือเสริมทักษะประเภทอื่น ๆ เช่น หนังสือนับเลข หนังสือสำหรับเด็กหัดอ่าน เป็นต้น 3) ลักษณะของภาพประกอบหนังสือ นิยมสร้างสรรคทั้ง 3 รูปแบบ คือ เหมือนจริง ,เลียนแบบของจริง และ เหนือจริง การผสมผสานลักษณะภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก ตั้งแต่ 2 ลักษณะขึ้นไป เริ่มต้นตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2533 เป็นต้นมา 4) หน้าปกหนังสือภาพประกอบสำหรับเด็ก นิยมสร้างสรรคแบบ ปกเดี่ยว และออกแบบรูปภาพหน้าปกขึ้นมาใหม่ โดยการใช้การชูภาพตัวละครเอกในหนังสือ ขึ้นมาเป็นภาพหน้าปก 5) การจัดวางภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก นิยมจัดวางภาพประกอบเป็นแบบหน้าเดี่ยว มากกว่าหน้าคู่ และพบว่ามักมีการจัดวางภาพประกอบ 2 รูปแบบเข้าด้วยกัน ซึ่งจะพิจารณาจากความเหมาะสมของเนื้อหาที่ภาพประกอบหนังสือด้านพัฒนาการของผู้ประกอบการภาพประกอบหนังสือเด็กใน สปป.ลาว จากการศึกษากลุ่มตัวอย่าง 5 องค์กรใน นครหลวงเวียงจันทน์ ได้แก่ 1) สำนักพิมพ์ MEEDEE Books. 2) Big Brother Mouse 3) องค์กร Room to Read laos 4)องค์กร Action with Lao children (ALC) 5) สำนักพิมพ์ ไวเด็ก (วัยเด็ก) สรุปได้ว่า การก่อตั้งองค์กรของผู้ประกอบการภาพประกอบหนังสือเด็กใน สปป.ลาว ทั้ง 5 องค์กรก่อตั้งในเวลาไล่เลี่ยกัน คือช่วง ปี พ.ศ. 2547 ถึง ปี พ.ศ. 2552 ซึ่งอยู่ในช่วง เวลาที่ สปป. ลาว ประกาศประกาศนโยบายปฏิรูปการศึกษา

ด้านสภาพปัจจุบันของภาพประกอบหนังสือเด็กใน สปป.ลาว แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ด้านคือ 1) เนื้อหา หมายถึงเรื่องราวของหนังสือภาพประกอบสำหรับเด็กใน สปป. ลาว และ 2) รูปทรง (สุนทรียะ) หมายถึง องค์ประกอบทางศิลปะที่ศิลปินนักวาดภาพประกอบหนังสือภาพสำหรับเด็กใน สปป. ลาว ผลการศึกษาพบว่า ด้านเนื้อหา เป็นหนังสือนิทานภาพประกอบเรื่อง ผสมผสานกับวิธี

การเล่าเรื่องแบบหนังสือสำหรับเด็กหัดอ่าน โดยจะต้องได้รับการตรวจสอบเนื้อหาจาก กระทรวงแถลงข่าว ของ สปป. ลาว เพื่อไม่ให้มีเนื้อหาต่อต้านรัฐบาล ความมั่งคั่ง ขัดแย้งต่อวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม หรือผิดต่อกฎหมายของรัฐ ด้านรูปทรง (สุนทรียะ) ของภาพประกอบ นิยมสร้างภาพประกอบด้วยวิธีแบบภาพวาดระบายสี

ภาพที่1 ภาพประกอบหนังสือนิทานเรื่อง The Tale of Peter Rabbit สำนักพิมพ์ Big Brother Mouse แร่งบันดาลใจจากหนังสือต่างประเทศ
 (เข้าถึงได้จาก <http://www.bigbrothermouse.com/>)

สรุปผล

พัฒนาการและสภาพปัจจุบันของภาพประกอบหนังสือเด็กใน สปป. ลาว ภาพประกอบหนังสือเด็กใน สปป. ลาว เริ่มต้นจากการสร้างสรรค์ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก ประเภท ภาพวาดลายเส้น ซึ่งเป็นภาพประกอบหนังสือประเภทตำราเรียนแบบสอนอ่านสำหรับเด็ก (LAO PRIMER) ในปี พ.ศ. 2475 โดยรัฐบาลฝรั่งเศสที่เข้ามาปกครองอินโดจีนและพบว่ามี การสร้างสรรค์ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กในประเภทนี้ต่อเนื่อง จนถึง ปี พ.ศ. 2533 ส่วนภาพประกอบประเภท

ภาพวาดระบายสี เริ่มต้นมีใน สปป. ลาว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 เป็นต้นมา และพบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 มีการสร้างสรรค์ภาพประกอบจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งเกิดขึ้นในยุคที่ สปป. ลาวเปิดประเทศทำการค้าเสรี ด้านลักษณะประเภทของภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กใน สปป.ลาว พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 จนถึงปี พ.ศ. 2529 นิยมสร้างสรรค์ภาพประกอบแบบหนังสือในแบบเหมือนจริง และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 เป็นต้นมา นิยมสร้างสรรค์ใน 3 รูปแบบ คือ เหมือนจริงเลียนแบบของจริง และ เหนือจริง โดยการเลือกใช้การสร้างสรรค์ลักษณะประเภทของภาพประกอบตามเนื้อหาของหนังสือ และแปรผันไปตาม ประเภทของหนังสือภาพประกอบ โดยหนังสือประเภทนิทานภาพเป็นที่นิยมจัดทำมาก

ภาพที่2 ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก ประเภท ภาพวาดลายเส้น (LAO PRIMER) ค.ศ. 1932
(ได้รับไฟล์ภาพจาก จนท.ชาวลาวขอปกปิดแหล่งที่มา)

สภาพปัจจุบันของภาพประกอบหนังสือเด็กใน สปป.ลาว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 ถึง ปี พ.ศ. 2561 ด้านเนื้อหา พบว่า เป็นหนังสือนิทานภาพ ผสมผสานกับวิธีการเล่าเรื่องแบบหนังสือสำหรับเด็กหัดอ่าน โดยจะต้องได้รับการตรวจสอบเนื้อหาจากกระทรวงแถลงข่าว ของ สปป. ลาว ก่อน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังต่อไปนี้คือ ต้องไม่มีเนื้อหาต่อต้านรัฐบาล ความมั่งงาย ลามก ขัดแย้งต่อวัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงาม หรือผิดต่อกฎหมายของรัฐ ด้านรูปทรง พบว่า ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2551 ถึงปี พ.ศ. 2559 นิยมสร้างสรรค์ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กเป็นภาพวาดระบายสี และการสร้างสรรค์ภาพประกอบด้วยคอมพิวเตอร์ พบมากขึ้น ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2560 เป็นต้นมา

พัฒนาการของผู้ประกอบการภาพประกอบหนังสือเด็กใน สปป.ลาว ความเป็นมาของกลุ่มผู้ประกอบการเกี่ยวกับภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กทั้ง 5 กลุ่ม มีจุดมุ่งหมายขององค์กรคล้ายกันคือ ความต้องการให้เด็กใน สปป. ลาว เข้าถึงหนังสือภาพประกอบเพราะความขาดแคลนหนังสือภาพประกอบสำหรับเด็กใน สปป. ลาว มีเพียง องค์กร Room To Read LAOS แห่งเดียวเท่านั้นที่มีความชัดเจนในความต้องการเพิ่มอัตราความรู้หนังสือของเด็กใน สปป.ลาว อย่างคาดหวังผลโดยใช้หนังสือภาพประกอบสำหรับเด็กเป็นเครื่องมือพัฒนาทักษะทางการอ่านและการเรียนรู้ทักษะในชีวิตด้านต่าง ๆ ขณะที่องค์กรที่เหลือยังมีจุดมุ่งหมายเชิงพานิชย์อีกด้วย

อภิปรายผล

พัฒนาการและสภาพปัจจุบันของภาพประกอบหนังสือเด็กใน สปป.ลาว ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา มีการสร้างสรรค์ภาพประกอบจาก Computer graphic illustration ซึ่งเกิดขึ้นในยุคที่ สปป. ลาวใช้นโยบายเศรษฐกิจแบบจินตนาการใหม่ทำการค้าเสรี การเปิดประเทศ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนซึ่งเทคโนโลยี วัฒนธรรม ข้อมูลความรู้จากโลกภายนอก สอดคล้องกับงาน

วิจัยของกรรณพณธ์ วิศวต์มณฺตรี(2551) ซึ่งทำการศึกษาเรื่อง วิวัฒนาการภาพประกอบนิตยสารไทยได้แสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงปัจจัยดังกล่าวกับวิวัฒนาการของภาพประกอบในแต่ละช่วงเวลาปัจจัยด้านพัฒนาการของธุรกิจนิตยสารทำให้เกิดความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการพิมพ์และการออกแบบ ส่งผลต่อแนวทางภาพประกอบที่มีความทันสมัยและมีหลากหลายรูปแบบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกกรินทร์ สัมหาศาล (2552) ได้อธิบายถึงปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์วัฒนธรรมคือ การเปลี่ยนแปลงทางความต้องการของผู้คนที่มีความกว้างขวาง จึงต้องแสวงหาสิ่งตอบสนองความต้องการนั้น ทำให้เกิดการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ และวิธีการใหม่ขึ้นการเลือกใช้การสร้างสรรค์ลักษณะประเภทของภาพประกอบตามเนื้อหาของหนังสือ แสดงให้เห็นว่า ลักษณะของภาพประกอบหนังสือ จะแปรผันไปตามประเภทของหนังสือภาพประกอบ การผสมผสานลักษณะภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก ตั้งแต่ 2 ลักษณะขึ้นไป ขึ้นอยู่กับเนื้อเรื่องของหนังสือภาพประกอบสำหรับเด็ก สอดคล้องกับ งานวิจัยของ เรวัต การพลจน์ (2524) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องภาพประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็ก พบว่า รูปแบบและลักษณะของภาพประกอบหนังสือที่แตกต่างกัน มีความเหมาะสมกับเนื้อหาของหนังสือที่แตกต่างกัน สภาพปัจจุบันของภาพประกอบหนังสือเด็กใน สปป.ลาว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 ถึง ปี พ.ศ. 2561 พบว่า การจะตีพิมพ์สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ใน สปป.ลาวจะต้องได้รับการตรวจสอบเนื้อหาจากกระทรวงแถลงข่าวของ สปป. ลาว ก่อน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาอนุมัติให้ตีพิมพ์หนังสือภาพประกอบสำหรับเด็ก ดังต่อไปนี้คือ ต้องไม่มีเนื้อหาต่อต้านรัฐบาล ความมั่งคั่ง ลามก ผิดต่อวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม หรือผิดต่อกฎหมายของรัฐ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ กรรณพณธ์ วิศวต์มณฺตรี (2551) วิวัฒนาการภาพประกอบนิตยสารไทย พบว่า ปัจจัยด้านการเมืองการปกครองโดยรัฐบาลมีนโยบายเน้นในเรื่องรัฐธรรมนูญ ซึ่งส่งผลต่อแนวทางของภาพประกอบที่มีการผสมผสานของศิลปะตะวันตกและศิลปะไทย และไพวัน บุนทะวง (2556) ที่ทำการวิจัยเรื่อง

พัฒนาการของหนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่ใน สปป. ลาว ค.ศ. 1975 – 2010 ที่กล่าวว่า ภาครัฐของ สปป. ลาว ได้เข้ามามีบทบาทของการสื่อสารให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเมืองการปกครอง และปรากฏการณ์นี้ สามารถอธิบายได้ด้วย ทฤษฎีการติดต่อสื่อสาร ในกรณีของหนังสือภาพประกอบสำหรับเด็กใน สปป.ลาว กล่าวคือ ผู้ส่งสาร (Sender) มี 3 กลุ่ม คือ 1) รัฐบาลของ สปป.ลาว 2) กลุ่มผู้ประกอบการหนังสือภาพประกอบสำหรับเด็ก 3) ศิลปินนักวาดภาพประกอบสำหรับเด็ก โดยสองกลุ่มแรกส่งสาร(Sender) เป็นเนื้อหาของหนังสือภาพประกอบสำหรับเด็ก ส่วนศิลปินนักวาดภาพประกอบส่งสาร (Sender) ด้วยรูปทรง (สุนทรียะ) ในภาพประกอบหนังสือ สาร(Message) คือ หนังสือภาพประกอบสำหรับเด็ก ช่องทาง(Channel) มีสองช่องทางคือ การเรียนในระบบการศึกษา กับ การซื้อขายหนังสือภาพประกอบในระบบการตลาด และ ตัวผู้รับสาร (Receiver) คือเด็ก ใน สปป.ลาว ส่วนในด้านรูปทรงนั้นพบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 ถึงปี พ.ศ. 2559 นิยมสร้างสรรค์ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กเป็นแบบภาพวาดระบายสี และการสร้างสรรค์ภาพประกอบด้วยคอมพิวเตอร์ พบมากขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 เป็นต้นมา เนื่องจากองค์กรความช่วยเหลือไม่แสวงผลกำไรได้นำกลวิธีการสร้างสรรค์ภาพประกอบด้วยคอมพิวเตอร์ มาเผยแพร่ให้กับศิลปินนักวาดภาพประกอบใน สปป. ลาว สอดคล้องกับ ภาวะทันสมัย พัชรินทร์ สิริสุนทร (2547) ที่ว่า การเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตและเทคโนโลยีในการดำรงชีวิตจากแบบเรียบง่ายในสังคมจารีต ไปสู่การดำรงชีวิตที่อาศัยความรู้และเทคโนโลยีระดับสูง มีความเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น และสามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมการแพร่กระจายของวัฒนธรรม ได้แก่ การตั้งใจไปแลกเปลี่ยนวิธีการ พฤติกรรมและความรู้ ถือเป็นการไปแพร่กระจายวัฒนธรรมโดยตรงแต่ด้านเนื้อหาในสปป.ลาว ยังไม่ได้มีการตื่นตัวเรื่องสิทธิตามประเทศโลกเสรีอื่นๆ อันเห็นได้จากในตอนที่ในสหราชอาณาจักร อังกฤษอนุมัติการใช้หนังสือภาพเป็นสื่อการสอนเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในหลักสูตรภาคบังคับ ว่าด้วยการความ

สัมพันธและเพศศึกษา (relationships and sex education - RSE) และความเสมอภาคของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) และจะเริ่มต้นใช้ในเดือนกันยายน ปี พ.ศ. 2563 (ปีปีซี ไทย, 2562) และในประเทศจีน ใช้หนังสือภาพประกอบบรรจุบทเรียนเรื่องเพศศึกษาและความหลากหลายทางเพศเป็นบทเรียนในหนังสือเรียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา (voice online, 2560) ซึ่งจะเริ่มต้นใช้ในปี พ.ศ. 2563 และการพูดถึง ประเด็นที่อ่อนไหวในหนังสือภาพประกอบสำหรับเด็กในสาขามีมาตั้งแต่ในปี ค.ศ. 1960 เป็นต้นมา (Harper & Row, 1963) โดยประเด็นที่ถูกพูดถึงในยุคนั้นคือ เรื่องราวที่ซับซ้อน เช่น ความรุนแรงทางเพศ ความตาย ความเศร้าโศก และการละเมิดสิทธิมนุษยชน ในปัจจุบันเรื่องราวที่เหล่านี้ได้ถูกบรรจุลงในตำราเรียนสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาในหลายประเทศ โดยใช้หนังสือภาพประกอบสำหรับเด็ก ยกตัวอย่างเช่นประเทศสหราชอาณาจักร อังกฤษ ที่บรรจุหนังสือภาพประกอบสำหรับเด็กเรื่อง And Tango Makes Three เป็นเรื่องราวของนกเพนกวินเพศผู้ สองตัว ใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน และได้รักกันที่แมนคเพนกวินตัวอื่นทิ้งไว้ และเลี้ยงเป็นลูก ลงในบทเรียนสำหรับเด็กอนุบาล และใน สาธารณรัฐจีน ได้บรรจุหนังสือภาพประกอบว่าด้วยเรื่องเพศและความหลากหลายทางเพศลงในบทเรียนสำหรับเด็กนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แต่ใน สปป.ลาว เรื่องราวที่กล่าวถึงข้างต้น ยังคงเป็นประเด็นต้องห้ามอยู่

พัฒนาการของผู้ประกอบการภาพประกอบหนังสือเด็กใน สปป.ลาว การผลิตหนังสือภาพประกอบสำหรับเด็ก ในเวียงจันทน์ ไม่ใช่การพาณิชย์ที่ส่งต่อถึงผู้บริโภคขายโดยตรง แต่เป็นการผลิตจากโรงพิมพ์พาณิชย์ เพื่อส่งต่อให้แก่องค์กรความช่วยเหลือข้ามชาติ โดยองค์กรความช่วยเหลือข้ามชาติ จะเลือกเฟ้นหนังสือภาพประกอบสำหรับเด็กจากโรงพิมพ์พาณิชย์ เพื่อส่งต่อให้กับเด็กผ่านทางโรงเรียน และห้องสมุดขององค์กรอีกทอดหนึ่ง ซึ่งหนังสือภาพประกอบที่ไม่ถูกเลือก จะนำไปจำหน่ายตามร้านค้าปลีกในเวียงจันทน์ สอดคล้องกับทฤษฎีการสื่อสาร ใน สปป.ลาว ทั้งนี้ กระบวนการของ สปป.ลาวจะเป็นฝ่ายตรวจสอบ

หนังสือในทุกกระบวนการผลิต นั้นหมายถึงผู้ส่งสารที่ใหญ่ที่สุดใน สปป. ลาว คือ รัฐบาลลาว ด้านผู้สร้างสรรค์ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก ใน สปป.ลาว ผู้วิจัยพบว่า นโยบายขององค์กรความช่วยเหลือข้ามชาติ จะสร้างศิลปินนักวาดภาพประกอบขึ้นโดยการประกาศจัดฝึกอบรมนักวาดภาพประกอบหนังสือเด็ก ด้วยการ ประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่อออนไลน์ สอดคล้องกับ ทฤษฎีภาวะทันสมัย พัทธินทร สิริสุนทร (2547) ที่ว่า การเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตและเทคโนโลยี ในการดำรงชีวิตจากแบบเรียบง่ายในสังคมจารีต ไปสู่การดำรงชีวิตที่อาศัยความรู้ และเทคโนโลยีระดับสูง มีความเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น ส่วนสำนักพิมพ์เอกชน เช่น มีติบุคส์ ใช้การว่าจ้างนักวาดภาพประกอบหนังสือมืออาชีพ จากประเทศไทย และใช้กลวิธีใช้สร้างสรรค์ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก จากคอมพิวเตอร์ รวมถึงการซื้อลิขสิทธิ์หนังสือภาพประกอบเด็กจากต่างประเทศ เพื่อนำตีพิมพ์ เผยแพร่ ใน สปป. ลาว ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ของ ฟรานซ์ โบแอส (Franz Boas) การสนใจไปแลกเปลี่ยนวิธีการ พฤติกรรม ใหม่และความรู้ การไปศึกษายังถิ่นอื่นจึงเป็นการไปแพร่กระจายวัฒนธรรม โดยตรง เช่นเรื่อง การรู้จักกริไคร์ และการแต่งงานกับคนต่างวัฒนธรรม เป็นแนวทางในการเผยแพร่วัฒนธรรมหนึ่งไปสู่อีกวัฒนธรรมหนึ่ง จึงทำให้เห็นเนื้อหา ในการสร้างสรรค์ภาพประกอบสำหรับเด็กในแนวทางอื่น ๆ อีกทั้งคุณปานคำ อินทวงเจ้าของสำนักพิมพ์ มีติบุคส์ ยังมี คู่สมรสเป็นคนไทย คือ คุณ มานะ แจ่ม มุก ซึ่งเป็นผู้ประพันธ์เนื้อหาหนังสือภาพประกอบสำหรับเด็กทั้งหมดของสำนักพิมพ์ มีติบุคส์ที่ใช้ในการพาณิชย์ที่ สปป.ลาว อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการทำวิจัย บทบาทตัวละครเพศหญิงและเพศชายในภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก เพื่อจะได้หาความเหมาะสมและสัดส่วนของตัวละครเพศต่างๆในหนังสือภาพประกอบ ว่ามีความเหมาะสมสำหรับการรับรู้ของเด็กใน

แต่ละวัย

2. ควรมีการทำวิจัยเรื่องสภาพสังคมในภาพประกอบ และการรับรู้ของเด็กเพื่อให้ทราบถึงภาพจำในภาพประกอบสำหรับเด็ก และสภาพสังคมตามความเป็นจริงที่เด็กรับรู้มีความแตกต่างกันอย่างไร

3. ควรมีการทำวิจัยเรื่อง ภาพประกอบหนังสือภาพเพื่อการศึกษา หรือตำราเรียนสำหรับเด็ก สามารถสร้างเสริมจินตนาการของเด็กได้หรือไม่ เพื่อจะศึกษาหารูปแบบของภาพประกอบสำหรับเด็กที่ช่วยส่งเสริมจินตนาการและพัฒนาการทางด้านการรับรู้ด้านอารมณ์สำหรับเด็ก

4. ควรมีการทำวิจัยศึกษาเปรียบเทียบเรื่องภาพประกอบหนังสือเด็กของสปป.ลาว และภาพประกอบหนังสือเด็กของชนชาติอื่นๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาภาพประกอบหนังสือเด็กในลาวต่อไป

5. ควรมีการทำวิจัยเรื่องอิทธิพลเรื่องสี และภาพประกอบด้านการศึกษาและตำราเรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านการพัฒนาการเรียนรู้ในหนังสือภาพประกอบสำหรับการศึกษา

บรรณานุกรม

- กรรณพนธ์ วิศรุตม์มนตรี. (2551). *วิวัฒนาการภาพประกอบนิยายสารไทย*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต, สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์
มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- เกริก ยุ้นพันธ์. (2541). เขียนหนังสือสำหรับเด็กคิดแบบเด็ก. *วารสาร
มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 20(2), 17-20.
- ธีระ นุชเปี่ยม.(2558). *สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. ใน สำนักงาน
ราชบัณฑิตยสภา (น.97-139). กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.,
สารานุกรมประวัติศาสตร์ประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน ฉบับราช
บัณฑิตยสภา
- ปิปีซี ไทย. (2562). *LGBT : สอนหลักสูตรความหลากหลายทางเพศแก่เด็ก
ประถม เหมาะสมแล้วหรือไม่*. ค้นเมื่อ 11 ก.พ. 2562, จาก[https://
www.bbc.com/thai/international-48509936](https://www.bbc.com/thai/international-48509936)
- พัชรินทร์ สิริสุนทร, (2547), *แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาสังคม*. พิษณุโลก :
มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ไพบวัน บุณฑวง.(2556). *พัฒนาการของหนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ใหม่ใน
สปป. ลาว ค.ศ. 1975 – 2010* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม)
- เรวัต การพจน์.(2524). *ภาพประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็ก*
(*Pictorial illustrations in Thai books for children*). กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วอยซ์ ออนไลน์ .(2560). *แบบเรียนเพศศึกษาจีนก้าวหน้า มาพร้อมภาพ*. สืบค้นเมื่อ
11 ก.พ. 2562, จาก <https://www.voicetv.co.th/read/468021>
- สุวิทย์ ธีรศาศวัต. (2543). *ประวัติศาสตร์ลาว 1779-1975*. กรุงเทพฯ :

สร้างสรรค์.

อัมพร ศิลปะเมธากุล.(2548). *ศิลปวิจารณ์ Art appreciation*.ปัตตานี:

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

เอกรินทร์ สีมหาศาล. (2552). *เรื่องน่ารู้สู่การใช้หลักสูตร*.กรุงเทพฯ :

อักษรเจริญทัศน์.

ฮั่งอะลุน “ฮั่งอะลุน แดนวิไล ข้ามโขงมาแล้วเรื่อง... ซีไรต์ลาว 2008” สืบค้นเมื่อ

11 ก.พ. 2562, จาก <http://men.mthai.com.infocus/32.964.html>

Chen, Chi-Fen. (n.d.), *Children's Literature* ,Retrieved 11 February

2019, From <http://www2.nkfust.edu.tw/~emchen/>

CLit/Intro.htm

Tognoli, J., Pullen, J., Lieber, J.. (1994). The Privilege of Place: Domestic

and Work Locations of Characters in Children's Books .

Children's Environments, 11(4), 272-280